

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตขอนแก่น ๓๐ หมู่ ๑ ตำบลโคกสี
อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐
โทรศัพท์ ๐-๔๓๒๘-๓๕๔๗
โทรสาร. ๐-๔๓๒๘-๓๓๕๕

ที่ อว ๘๐๓๑.๑ /ว ๔๔

๑๙ มิถุนายน ๒๕๖๖

เรื่อง ตอบรับการตีพิมพ์บทความวารสารวิชาการธรรมทรรศน์

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา คล้ายเดช, พระศรีสังฆญาณมุนี, ดร. และพระมหาวิฑูรย์ สิทธิเมธี, ดร.

ตามที่ท่านได้ส่งบทความวิจัยเรื่อง “หลักสูตรพัฒนาผู้นำท้องถิ่น : การสร้างองค์ความรู้สู่การพัฒนาท้องถิ่นของผู้นำในจังหวัดชัยภูมิ” เพื่อพิมพ์เผยแพร่ในวารสารวิชาการธรรมทรรศน์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น นั้น

ในการนี้ กองบรรณาธิการได้ดำเนินการตามกระบวนการพิจารณา จากคณะกรรมการกลั่นกรองบทความ (Peer Review) ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องเรียบร้อยแล้ว และกองบรรณาธิการเห็นชอบรับบทความของท่านตีพิมพ์ในวารสารวิชาการธรรมทรรศน์ ปีที่ ๒๓ ฉบับที่ ๓ ประจำเดือน กรกฎาคม – กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๖ ซึ่งวารสารเข้าสู่ฐานข้อมูล TCI แล้ว

จึงเรียนมาเพื่อทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล พรหมกุล)
บรรณาธิการวารสารวิชาการธรรมทรรศน์

หลักสูตรพัฒนาผู้นำท้องถิ่น : การสร้างองค์ความรู้สู่การพัฒนาท้องถิ่น
ของผู้นำในจังหวัดชัยภูมิ

Executive Training Program for Local Leaders : Learning to
local development of leaders in Chaiyaphum province

ปัญญา คล้ายเดช¹, พระศรีสัจญาณมุนี¹, พระมหาวิฑูรย์ สิทธิเมธี¹
Panya Klaydesh², Phrasrisachayanamuni², Phramaha Withun Sitthimethi²,

วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย¹

Chaiyaphum Buddhist college, Mahachulalongkornrajavidyalaya University²,

Thailand

Corresponding Author. Email: panya.klay@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

แผนงานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ ๑) ศึกษารูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองเพื่อพัฒนาพฤติกรรม ๒) พัฒนาแนวคิดใหม่ทางการเมือง ๓) พัฒนาจริยธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม ๔) เพื่อพัฒนาสังคมสันติประชาธรรม และ ๕) พัฒนาหลักสูตรพัฒนาจริยธรรมที่พึงประสงค์ของผู้นำท้องถิ่น ในจังหวัดชัยภูมิ แผนงานวิจัยนี้แบ่งออกเป็น ๕ โครงการย่อย จัดเป็นการวิจัยเชิงผสมวิธี โดย ๑) ทำการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนในจังหวัดชัยภูมิ จำนวน ๑,๒๐๐ คน โดยใช้แบบสอบถาม ๒) ทำการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์ผู้นำท้องถิ่น ผู้ทรงคุณวุฒิ และปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน ๑๕๐ คน ด้วยแบบสัมภาษณ์ และดำเนินการจัดทำกรรณการสนทนากลุ่มย่อยในพื้นที่เป้าหมาย จำนวน ๒ กลุ่ม และ ๓) ทำวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยการดำเนินจัดโครงการพัฒนาผู้นำท้องถิ่น จำนวน ๑๐๐ คน ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติตารางไขว้ และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

๑) ผู้นำมีรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมือง แบบมีส่วนร่วมและแบบผสมผสานกับแบบไพร่ฟ้า, ผู้นำต้องมีพฤติกรรมที่ดีใน ๓ มิติ คือ ด้านการครองตน ครองคน และครองงาน, ผู้นำที่มีรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองที่แตกต่างกันมีแนวโน้มทางพฤติกรรมทางการเมืองที่ต่างกันออกไป

๒) การพัฒนาแนวคิดใหม่ทางการเมืองของผู้นำที่สมบูรณ์ ต้องมุ่งส่งเสริมการปกครองตนเองตามวิถีประชาธิปไตยใน ๓ มิติ คือ ๑) การมีส่วนร่วมทางการเมือง ๒) ภาวะผู้นำ และ ๓) การส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่มและสร้างเครือข่ายชุมชนท้องถิ่น

๓) ผู้นำแสวงหาสิ่งสนับสนุนให้เกิดความเป็นธรรมแก่ตนเองและสังคมโดยรวม การจัดกิจกรรมการพัฒนาจริยธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อให้ผู้นำได้ตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อการจัดการกับปัญหาและเหตุการณ์ต่างๆ อย่างมีเหตุผลและแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้อง

๔) การพัฒนาสังคมสันติประชาธรรมต้องอาศัยบทความสำคัญจาก (๑) พระสงฆ์ (๒) ผู้นำท้องถิ่น และ (๓) คณะกรรมการหมู่บ้าน โดยต้องให้ความสำคัญกับกฎ ระเบียบ ข้อบังคับของสังคมนั้น โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อสร้างให้เกิดสังคมสันติประชาธรรมขึ้น

๕) การจัดกิจกรรมหลักสูตรพัฒนาผู้นำท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ๔ หลักสูตร ๘ กิจกรรมการเรียนรู้สู่การพัฒนาเป็นชุมชนต้นแบบของสังคมสันติประชาธรรม ทำให้ผู้นำได้รับการปลูกฝังแนวคิดในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเองเพิ่มขึ้น และผู้นำมีความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมพัฒนาพฤติกรรมผู้นำท้องถิ่น โดยรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: หลักสูตรพัฒนา, ผู้นำท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ

Abstract

The objectives of this research program were 1) to study political culture type for behavior development 2) to develop the new political idea 3) to develop the moral and social responsibility 4) to develop the peaceful society and 5) to develop the desirable local leadership curriculum of local leaders in Chaiya Phum province. This research program which was divided in 5 research projects, was mixed methods as Qualitative, Quantitative and Action research. The sample group was 1200 people in Chaiya Phum Province by using of questionnaires, the key informants were 190 expert persons by using of in-depth interview forms, and to conduct 2 focus group discussions and 100 local leaders were developed by leadership development activity.

The data was analyzed by using of statistics as Frequency, Percentage, Mean, Standard Deviation and Chi-Square test and to analyzed qualitative research by using of descriptive analysis.

The result was found that

1) Political Culture of leaders were in the type of Participative Political Culture and Subjective & Participative Political Culture. There are 3 dimensions of good leaders as self-occupancy, human occupancy and job occupancy. Political culture type is related to the political behavior of leaders in Chaiya Phum province.

2) The development of the perfect new political idea of leaders has to support democratic local self-governing in 3 dimensions: 1) political participation, 2) leadership and 3) supporting on community group building and networks

3) Leaders seek ways to promote justice for themselves and society as a whole. Ethics and social responsibility training activities are an activity organized for leaders to realize their responsibilities to deal with problems and events rationally and solve the problem correctly

4) The roles that are important to the development of a peaceful society are (1) the role of the monks (2) the role of the leader (3) the role of the village committee that must pay attention to the rules, regulations, and regulations of that peaceful civil society By relying on the participation of the people to create a peaceful civil society to occur

5) There are 4 curriculums and 8 learning activities of desirable leadership development project. It is a model community development for peaceful society. This allows leaders to cultivate their own local development ideas. Leaders satisfy in overall political behavior development activities at high level.

Keywords : Executive Training Program, Local Leaders. Chaiya Phum province.

1. บทนำ

การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นเพื่อให้ท้องถิ่นได้มีโอกาสปกครองตนเอง โดยเลือกผู้นำท้องถิ่นขึ้นมาเพื่อจัดสรรผลประโยชน์ของท้องถิ่นให้เกิดขึ้นแก่ประชาชนในท้องถิ่น สอดคล้องกับหลักประชาธิปไตยที่ว่า การปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน และปัญหาวิกฤติการณ์ของผู้นำที่ส่งผลกระทบจากโครงสร้างการปกครองส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ได้ส่งผลกระทบต่อการปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างหลีกเลี่ยงมิได้ การเว้นระยะห่างในการแสวงหาผู้แทนประชาชนในท้องถิ่นที่จะได้เข้ามาจัดสรรประโยชน์สาธารณะ ทำให้ท้องขาดการพัฒนาอย่างเท่าที่ควรจะเป็น หลักการแห่งการจัดสรรปันอำนาจขาดหายไปจากสังคมไทยมาเป็นระยะเวลากว่า ๑๐ ปีอันเนื่องจากรัฐประหาร และการเข้ามาควบคุมของหน่วยการปกครองส่วนกลางมากเกินไป การมีข้าราชการประจำที่ไม่ได้เป็นตัวแทนของประชาชนอย่างแท้จริงทำให้ผลประโยชน์ที่ควรจะบังเกิดขึ้นนั้นหายไป จนนำไปสู่การสร้างความรู้สึกว่า ประชาชนไม่มีอิสระในการปกครองท้องถิ่นของตนเองอย่างแท้จริงแต่ประการใด ดังนั้น ผู้นำที่ดีในท้องถิ่นสามารถสร้างประโยชน์และคุณค่าให้เกิดขึ้นต่อท้องถิ่นได้แต่ในทางตรงกันข้าม หากมีผู้นำท้องถิ่นที่เลวก็สามารถสร้างสิ่งที่ไร้ประโยชน์และไร้คุณค่าให้เกิดขึ้นแก่ท้องถิ่นได้เช่นเดียวกัน

องค์ประกอบที่สำคัญของผู้นำก็คือจรรยาบรรณของผู้นำ หรือของผู้ปกครอง ในฝูงโคแต่ละฝูง ย่อมมีโคที่เป็นผู้นำฝูงและฝูงโคนั้นย่อมเดินตามโคหัวหน้านั้นฉันใด ในหมู่มนุษย์ย่อมต้องมีหัวหน้าเป็นผู้นำหมู่คณะ และหมู่คณะนั้นย่อมดำเนินตามผู้นำของตนฉันนั้น (อง.จตุกก. (ไทย) 21/70/98) ผู้นำในหมู่มนุษย์เราสมมติเรียกกันว่านักปกครอง จะเป็นนักปกครองระดับใดก็ตามถือว่ามีหน้าที่เป็นผู้นำสังคมในระดับของตนทั้งสิ้น และจัดว่าเป็นผู้มีอำนาจสูงสุดในสังคมนั้นๆ อาจนำสังคมของตนให้เจริญก้าวหน้าโดยไม่หยุดยั้งก็ได้ อาจนำสังคมของตนให้ถึงความวิบัติล่มจมก็ได้ ทั้งนี้อยู่ที่มโนธรรมสำนึกความรับผิดชอบต่อส่วนรวมรวมไปถึงนโยบายและวิธีการที่ผู้นำนั้นจะนำมาปกครองหรือบริหารหมู่คณะของตน

ในจังหวัดชัยภูมิมีนักปกครองผู้มีจรรยาบรรณเป็นหลักปฏิบัติ มีปฏิปทาหนักแน่นในจรรยาบรรณ ย่อมทำหน้าที่ในปกครองได้เป็นอย่างดี และสามารถยกระดับฐานะของตนให้สูงขึ้นได้เรื่อยๆ ทั้งจะสามารถนำสังคมที่ตนปกครองอยู่ให้เกิดสันติสุข ให้พัฒนาก้าวหน้ายิ่งขึ้นไปได้ด้วย ในจังหวัดชัยภูมิปัจจุบันมีปัญหามากมาย เช่น ปัญหาเศรษฐกิจ การเมือง ปัญหาอาชญากรรม ปัญหายาเสพติด การฉ้อราษฎร์บังหลวง หรือการคอร์รัปชั่น ปัญหา

ความยากจน เป็นต้น สาเหตุของปัญหาต่างๆ ยากที่จะชี้ชัดลงไปได้ว่ามีสาเหตุมาจากส่วนใด ทั้งนี้เพราะปัญหาต่างๆ มีความซับซ้อนหลายประการยากที่จะตัดสินว่าเป็นปัญหาส่วนใดส่วนหนึ่งเพียงด้านเดียว การแก้ปัญหาจึงเป็นเรื่องที่ยุกยากไม่ง่ายต่อการจัดการได้อย่างถูกต้อง เมื่อปัญหาเกิดขึ้นประชาชนมักปัดความรับผิดชอบกลับโทษสถาบันปกครองบ้าง สถาบันครอบครัวบ้าง สถาบันการศึกษาบ้าง สถาบันศาสนาบ้าง สังคมบ้าง สิ่งแวดล้อมบ้าง เมื่อแก้ปัญหาที่แก้ไม่ถูกจุด

การพัฒนาจริยธรรมของผู้นำท้องถิ่นที่พึงประสงค์ที่ผ่านกระบวนการอบรมแล้ว ทำให้มีเป้าหมายในชีวิตหรืองานที่ได้รับ รวมถึงสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน ย่อมทำให้ผู้นำสามารถพิชิตเป้าหมายของตนเอง และมีความสัมพันธ์ที่มีต่อบุคคลรอบข้าง รวมถึงการเป็นผู้นำที่มีจริยธรรมที่ดีขององค์กรและเข้าใจภาวะผู้นำ กับการเปลี่ยนแปลงและการสร้างนวัตกรรมได้เป็นอย่างดี จะทำให้องค์กรประสบความสำเร็จอย่างแน่นอน ดังนั้น การสร้างผู้นำให้เกิดความตระหนักรู้และเข้าใจ และรู้คุณค่าในการพัฒนาท้องถิ่นจะมีส่วนทำให้ท้องถิ่นมีความเจริญก้าวหน้าต่อไปได้ในอนาคต ดังนั้น การสร้างองค์ความรู้ที่เหมาะสมให้เกิดขึ้นแก่ผู้นำท้องถิ่นจึงเป็นการสร้างคุณค่าที่เหมาะสมต่อการพัฒนาท้องถิ่นได้

การสร้างหลักสูตรพัฒนาผู้นำท้องถิ่นจึงเกิดขึ้นเพื่อตอบสนองในการพัฒนาท้องถิ่น โดยการแสวงหาแนวทางการพัฒนาท้องถิ่นที่เหมาะสม โดยหน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญและร่วมกันศึกษาวิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่และนำเสนอหลักสูตรการพัฒนาผู้นำท้องถิ่น โดยสร้างองค์ความรู้สู่การพัฒนาท้องถิ่นในพื้นที่เป้าหมาย อันเป็นการเตรียมพร้อมสู่การคัดสรรผู้นำท้องถิ่นในอนาคตได้

ดังนั้น คณะผู้วิจัยมีความคาดหวังว่า การพัฒนาหลักสูตรพัฒนาผู้นำท้องถิ่น เพื่อให้รับรู้และเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนที่จะพึงมีต่อประชาชนในสังคมนั้นๆ จะมีส่วนช่วยสร้างให้สังคมในท้องถิ่นนั้นๆ อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข มีความสุขตามความเป็นจริงและเป็นสังคมที่เป็นธรรมาภิบาลได้อย่างแท้จริง โดยคณะผู้วิจัยจะได้ทำการศึกษาวิจัยในประเด็นที่มีส่วนสำคัญในการพัฒนาผู้นำในมิติต่างๆ คือ การศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองเพื่อพัฒนาพฤติกรรมของผู้นำท้องถิ่น, การพัฒนาแนวคิดทางการเมืองแบบใหม่ให้กับผู้นำท้องถิ่น การพัฒนาจริยธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้นำท้องถิ่น นำไปสู่การจัดโครงการพัฒนาจริยธรรมของผู้นำท้องถิ่นในพื้นที่เป้าหมาย และร่วมกันพัฒนาเป็นสังคมสันติประชาธรรม โดยผ่านกระบวนการวิจัยแล้วจึงนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการฝึกอบรมพัฒนาคุณธรรม

จริยธรรมให้กับผู้นำท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งผลในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยจะได้นำไปพัฒนาต่อยอดพัฒนาเป็นโครงการบริการวิชาการเพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและศักยภาพสำหรับผู้นำท้องถิ่น ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยใน อนาคต

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษารูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองเพื่อพัฒนาพฤติกรรมของผู้นำท้องถิ่น ในจังหวัดชัยภูมิ
- 2.2 เพื่อพัฒนาแนวคิดใหม่ทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น ในจังหวัดชัยภูมิ
- 2.3 เพื่อพัฒนาจริยธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้นำท้องถิ่น ในจังหวัด ชัยภูมิ
- 2.4 เพื่อพัฒนาสังคมสันติประชาธรรมของผู้นำท้องถิ่น ในจังหวัดชัยภูมิ
- 2.5 เพื่อพัฒนาหลักสูตรพัฒนาจริยธรรมผู้นำท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ในจังหวัดชัยภูมิ

3. วิธีดำเนินการวิจัย

แผนงานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยทำการวิจัยเชิงปริมาณ ด้วยใช้ วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ, ทำการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และ ดำเนินการจัดทำการสนทนากลุ่มย่อยในพื้นที่เป้าหมาย และ ทำวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยการ ดำเนินจัดโครงการพัฒนาผู้นำท้องถิ่น จำนวน 100 คน โดยมีการดำเนินการวิจัยดังนี้

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนในจังหวัดชัยภูมิ จำนวน 1,118,750 คน (สำนักงานกลางทะเบียนราษฎร กระทรวงมหาดไทย: ออนไลน์) และคำนวณหากกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมได้ จำนวน 1200 คน โดยใช้วิธีการกำหนดหากกลุ่ม ตัวอย่างที่เหมาะสมโดยใช้สูตรของ Taro Yamane (1967 : 398) และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง แบบหลายขั้นตอน (Multi Stage Random Sampling) (ปัญญา คล้ายเดช, 2560 : 175) โดยจำแนกกลุ่มอย่างออกเป็น 3 กลุ่ม คือ 1) ผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองเพื่อพัฒนาพฤติกรรมของผู้นำท้องถิ่น ในจังหวัดชัยภูมิ จำนวน 400 คน, 2) ผู้ตอบ แบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาแนวคิดใหม่ทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น ในจังหวัดชัยภูมิ

จำนวน 400 คน และ 3) ผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาสังคมสันติประชาธรรมของผู้นำท้องถิ่น ในจังหวัดชัยภูมิ จำนวน 400 คน

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่ม ได้แก่ พระสงฆ์, ผู้นำท้องถิ่น, ประชาชนชาวบ้าน/ผู้รู้ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับรัฐ, ผู้ทรงคุณวุฒิ และประชาชนในพื้นที่ โดยทำการสัมภาษณ์ และจัดทำการสัมภาษณ์โดยการสนทนากลุ่มเฉพาะ จำนวน 190 คน โดยจำแนกผู้ให้ข้อมูลสำคัญและการสนทนากลุ่มเป็น 5 กลุ่มตามโครงการย่อยๆละ จำนวนระหว่าง 25 – 45 รูป/คน

ผู้เข้าร่วมในโครงการพัฒนาผู้นำท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ได้แก่ ผู้นำท้องถิ่น ในเขตพื้นที่ตำบลนาฝาย อำเภอเมืองชัยภูมิ และตำบลหนองบัวแดง อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 100 คน

3.2 พื้นที่ในการดำเนินการวิจัย ได้แก่ 1) ระดับทั่วไป คือ ดำเนินการแจกแบบสอบถามในพื้นที่เขตจังหวัดชัยภูมิ 2) ระดับปฏิบัติการ คือ ดำเนินสัมภาษณ์, สนทนากลุ่ม และดำเนินการกิจกรรมโครงการพัฒนาผู้นำท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ในที่เฉพาะ 2 แห่ง คือ 1) เขตพื้นที่ตำบลนาฝาย อำเภอเมืองชัยภูมิ และ 2)เขตพื้นที่ตำบลหนองบัวแดง อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกเป็น 5 ชุดจำแนกโครงการวิจัยย่อย คือ

โครงการวิจัยย่อย 1 มีเครื่องมือการวิจัย จำนวน 3 ประเภท คือ 1) แบบสอบถาม 2) แบบสัมภาษณ์ และ 3) แบบประเมินผลความพึงพอใจ

โครงการวิจัยย่อย 2 มีเครื่องมือการวิจัย จำนวน 2 ประเภท คือ 1) แบบสอบถาม และ 2) แบบสัมภาษณ์

โครงการวิจัยย่อย 3 มีเครื่องมือ จำนวน 2 ประเภท คือ 1) แบบสัมภาษณ์ และ 2) แบบสนทนากลุ่ม

โครงการวิจัยย่อย 4 มีเครื่องมือการวิจัย จำนวน 2 ประเภท คือ 1) แบบสอบถาม และ 2) แบบสัมภาษณ์

โครงการวิจัยย่อย 5 มีเครื่องมือการวิจัย จำนวน 2 ประเภท คือ 1) แบบสัมภาษณ์ และ 2) แบบประเมินความพึงพอใจ

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้จำแนกวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน คือ

1) การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงเอกสาร โดยคณะผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยในโครงการย่อยทั้ง 5 โครงการแล้วนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการ วิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลในลักษณะความเรียงโดยให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ในแต่ละโครงการที่ได้กำหนดไว้

2) การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม โดยคณะผู้วิจัยได้นำหนังสือจากวิทยาลัย สงฆ์ชัยภูมิ ถึงกลุ่มเป้าหมาย เพื่อขออนุญาตในการแจกแบบสอบถาม สัมภาษณ์เชิงลึก การ สทนากลุ่ม ตลอดจนถึงการประเมินผลความพึงพอใจของผู้นำท้องถิ่นที่เข้าร่วมกิจกรรมการ พัฒนาพฤติกรรมสำหรับผู้นำท้องถิ่น ในจังหวัดชัยภูมิ ที่คณะผู้วิจัยได้ร่วมกันจัดขึ้น

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้จำแนกวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลออกเป็น 3 ส่วน คือ

1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ คณะผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยใช้สถิติจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.) และสถิติวิเคราะห์แบบตารางไขว้ หรือ Chi-square test พร้อมทั้งแปลผล ตามเกณฑ์ที่กำหนด นำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบของความเรียงประกอบตาราง

2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ คณะผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วย วิธีการแบบสามเส้า(Triangulation) เป็นการใช้ข้อมูลจาก 3 กลุ่มยืนยันกัน คือ 1) กลุ่ม ประชาชนทั่วไป 2) กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ และ 3) กลุ่มผู้นำท้องถิ่น ในจังหวัดชัยภูมิ

นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสังเกตทั้ง 3 กลุ่มมาตรวจสอบ ข้อมูลแล้วคัดเอาข้อมูลที่ตรงกัน ส่วนข้อมูลที่ไม่ตรงกันไปหาข้อมูลเพิ่มเติมว่าเนื่องจาก สาเหตุอะไรจึงได้ข้อมูลที่ไม่ตรงกัน หลังจากนั้น คณะผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสังเกต การ สัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มที่ได้ตรวจสอบแล้วว่าเป็นข้อมูลที่ตรงกันทั้ง 3 กลุ่ม ประกอบกับผลการวิจัยเชิงปริมาณ นำมาจัดหมวดหมู่แล้วตีความ แปรความ แล้วนำมา วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนาตามหลักอุปนัย

4. ผลการวิจัย

4.1 รูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองเพื่อพัฒนาพฤติกรรมของผู้นำท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัยพบว่า ดำเนินการพัฒนาตัวชี้วัดรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมือง 6 แบบ คือ 1) แบบคับแคบ 2) แบบไพร่ฟ้า 3) แบบมีส่วนร่วม 4) แบบคับแคบผสมแบบไพร่ฟ้า

5) แบบไพร่ฟ้าผสมแบบมีส่วนร่วม 6) แบบคับแคบผสมแบบมีส่วนร่วม แล้วนำไปศึกษากับกลุ่มเป้าหมาย และพบว่า ผู้นำท้องถิ่นในจังหวัดชัยภูมิส่วนใหญ่ มีรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองของเป็นแบบมีส่วนร่วม และแบบไพร่ฟ้าผสมแบบมีส่วนร่วม

ผู้นำท้องถิ่นมีพฤติกรรมทางการเมืองโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาทางด้าน พบว่า มีพฤติกรรมทางการเมืองอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ 1) ด้านความเคารพสิทธิของผู้อื่น 2) ด้านการรับผิดชอบต่อหน้าที่ 3) ด้านการยึดถือประโยชน์ส่วนรวม และ 4) ด้านการมีส่วนร่วมตามลำดับ และรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นในจังหวัดชัยภูมิ นอกจากนี้ คณะผู้วิจัยได้ดำเนินกิจกรรมการพัฒนาพฤติกรรมทางการเมืองในด้านการครองตน การครองคน และการครองงาน และพฤติกรรมทางการเมืองทั้ง 4 ด้านสำหรับผู้นำท้องถิ่นในพื้นที่ จำนวน 100 คน และทำการประเมินความพึงพอใจในกิจกรรมการพัฒนาพฤติกรรมทางการเมืองโดยรวม พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน

4.2 การพัฒนาแนวคิดใหม่ทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น ในจังหวัดชัยภูมิ

ผลการวิจัยพบว่า ระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อแนวคิดใหม่ทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิในการส่งเสริมการปกครองตนเองตามวิถีประชาธิปไตยท้องถิ่น โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.83$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.01$) ด้านการส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่มและสร้างเครือข่ายชุมชน ($\bar{X} = 3.85$) ด้านภาวะผู้นำท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.62$) ตามลำดับ

การพัฒนาแนวคิดใหม่ทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ ในการส่งเสริมการปกครองตนเองตามวิถีประชาธิปไตยท้องถิ่น แบ่งเป็น 3 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น ด้านภาวะผู้นำท้องถิ่น และด้านการส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่มและสร้างเครือข่ายชุมชน และสำหรับแนวทางการพัฒนาแนวคิดใหม่ทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิในการส่งเสริมการปกครองตนเองตามวิถีประชาธิปไตยท้องถิ่น คือ การส่งเสริมให้เกิดการเมืองท้องถิ่นเชิงสมานฉันท์ ผู้นำท้องถิ่นวิถีใหม่และการสร้างภาคีเครือข่ายระหว่างองค์กรและชุมชน

4.3 การพัฒนาจริยธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้นำท้องถิ่น ในจังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาจริยธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้นำท้องถิ่นเป็นสิ่งสำคัญเป็นอย่างยิ่งด้วยว่าผู้นำท้องถิ่น คือ รากฐานในการปกครอง และ

จำเป็นที่จะต้องพัฒนาท้องถิ่นก่อนเป็นลำดับแรก โดยการพัฒนาคุณลักษณะด้านจริยธรรม และคุณลักษณะด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้นำท้องถิ่นดังนี้ คุณลักษณะด้านจริยธรรม ผู้นำท้องถิ่นควรใช้ชีวิตอย่างพอเพียง รู้คุณค่าของเวลา มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ กล้าตัดสินใจ และตรงต่อเวลา เห็นคุณค่าของกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ และมีความจริงใจ อดทน เสียสละเป็นที่พึ่งให้แก่ประชาชนได้ ใช้เหตุผลในการบริหารงาน มีความเข้าใจใน กฎเกณฑ์ ระเบียบ กติการมายาทของสังคม มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ มีการพัฒนาตนเอง อย่างสม่ำเสมอ ปรับปรุงแก้ไขจุดอ่อนพัฒนาจุดแข็ง คุณลักษณะด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ผู้นำท้องถิ่นควรมีความตั้งใจพัฒนาท้องถิ่นอย่างเต็มที่ คอยบริการชาวบ้านด้วยความ ตั้งใจ และเป็นกันเอง มีความกล้าหาญ กล้าคิด กล้าตัดสินใจ มีความสามารถในการปรับตัว ตามยุคตามสมัย และมีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีสุขภาพของผู้เป็นที่ดี และต้องมีความรับผิดชอบต่อ การกระทำของตนเองต่อสาธารณชนต่อสังคม ตั้งใจปฏิบัติภารกิจตามหน้าที่อย่างสุด ความสามารถ เคารพในความเห็นต่างของประชาชน เปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมใน การเสนอความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ

จากการศึกษากิจกรรมการพัฒนาจริยธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคมของ ผู้นำท้องถิ่น ผ่านกิจกรรมการอบรมเพื่อถอดบทเรียนกลุ่มผู้นำท้องถิ่นผ่านกิจกรรมทั้ง 3 กิจกรรม เป็นการแสดงให้เห็นว่ากลุ่มผู้นำท้องถิ่นที่ได้เข้ารับการอบรม ได้เห็นตัวตนของ ตนเองชัดเจนขึ้น พร้อมรับฟังเรื่องราวต่าง ๆ ของชุมชนอย่างตั้งใจ กิจกรรมการอบรมผู้นำ ท้องถิ่นนี้สามารถทำให้ผู้นำมีศักยภาพในการรับฟังปัญหาและเป็นที่เคารพของประชาชน ด้วยการปลูกฝังและการพัฒนาจริยธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคมให้เกิดมีแก่ผู้นำท้องถิ่น เมื่อผู้นำท้องถิ่นมีจริยธรรม บุคคลในท้องถิ่นก็จะพากันปฏิบัติตามเป็นลำดับไป ซึ่งจะ ก่อให้เกิดความสงบสุขขึ้นในชุมชน สังคม และประเทศชาติได้อย่างแน่นอน

ผลจากการศึกษาการพัฒนาจริยธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้นำ ท้องถิ่น ด้วยการลงพื้นที่ในการจัดกิจกรรมการพัฒนาจริยธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม ของผู้นำท้องถิ่น จากกิจกรรมเหล่านี้ สามารถสร้างผู้นำท้องถิ่นในระดับที่เป็นต้นแบบให้กับ ท้องถิ่น และได้ผู้นำซึ่งเป็นที่ยอมรับและเคารพศรัทธาของประชาชน เช่น การรู้จักหน้าที่ของ ตนเอง พร้อมทั้งจะให้และเสียสละต่อสังคมที่ตนอาศัยอยู่ และเป็นแบบอย่างที่ดีให้คนในสังคม เคารพนับถือ มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ รับฟังและยอมรับการเปลี่ยนแปลง เคารพกฎกติกา ของชุมชน รู้รักสามัคคี พร้อมทั้งจะพัฒนาตนเองให้เจริญก้าวหน้าทันสมัยได้เป็นอย่างดี มี

ศีลธรรมที่ดี จะเห็นได้ว่าการพัฒนาจริยธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้นำท้องถิ่น สิ่งที่สำคัญ คือผู้นำท้องถิ่นจะต้องมีหลักธรรมประจำใจ

4.4 การพัฒนาสังคมสันติประชาธรรมของผู้นำท้องถิ่น ในจังหวัดชัยภูมิ
ผลการวิจัยพบว่า

1) การศึกษาแนวคิดและวิถีชีวิตของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติประชาธรรมของประชาชนในจังหวัดชัยภูมิ พบว่า ความขัดแย้งที่รุนแรงเกิดขึ้นในพื้นที่น้อยมาก เพราะประชาชนส่วนใหญ่มีความผูกพันทางเครือญาติ และไม่ค่อยมีปัญหาขัดแย้งในเรื่องการทำมาหากิน เพราะเป็นสังคมชนบทมีความใกล้ชิดสนิทสนมกัน การยุติปัญหาความขัดแย้งมักจะยอมขอมกันเองในครอบครัวก่อน ถ้าตกลงกันไม่ได้จึงจะให้ผู้ใหญ่บ้านมาไกล่เกลี่ย แต่หากเป็นเรื่องใหญ่อาจแจ้งความดำเนินคดี ประชาชนเชื่อว่าพระพุทธศาสนาจะทำให้ชีวิตงดงามขึ้น ทำให้ชีวิตสงบร่มเย็น จึงจำเป็นที่จะต้องสร้างสิ่งจูงใจให้ประชาชนเข้าวัด เรียนรู้พระธรรมด้วยความเต็มใจ ประชาชนไม่ได้มองความเหลื่อมล้ำทางสังคมจะเป็นสาเหตุของความขัดแย้ง เพราะสังคมชนบทเป็นสังคมแคบๆ สามารถมองเห็นความเปลี่ยนแปลงของแต่ละครอบครัวได้ มีการดูแลช่วยเหลือซึ่งกันและกัน จะลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจลงได้ ความสามัคคีในชุมชน มาจากความสนิทสนมและเป็นเครือญาติ ด้วยเหตุที่เป็นชุมชนที่อพยพมาตั้งบ้านเรือนมาเป็นเวลานานมาก แม้จะมีคนถิ่นอื่นเข้ามาอยู่ภายหลัง แต่ความสนิทสนมดูแลช่วยเหลือกันการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ของชาวบ้านก็ทำให้เกิดความสามัคคีขึ้นตามธรรมชาติ

2) การศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบสังคมสันติประชาธรรมในจังหวัดชัยภูมิ พบว่า บทบาทของพระสงฆ์กับสังคมสันติประชาธรรม ต้องมีการร่วมกันปฏิบัติให้เป็นรูปธรรม มีการสนับสนุนจากภาครัฐอย่างต่อเนื่อง พระสงฆ์ต้องมีบทบาทในสังคมมากขึ้น และประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมทางศาสนามากกว่าปัจจุบัน บทบาทของผู้นำกับสังคมสันติประชาธรรม ผู้นำต้องเป็นตัวอย่างที่ดี ดูแลไม่ให้มีผู้ใดละเมิด ระเบียบวินัยและข้อบังคับต่างๆ ที่กำหนด และบทบาทคณะกรรมการหมู่บ้านของสังคมสันติประชาธรรม ควรมีบทบาทในเรื่องต่างๆ ตั้งแต่การวางแผนวางนโยบาย การดำเนินงานจนถึงการกำกับดูแลการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์

ความสำคัญของกฎ ระเบียบ ข้อบังคับกับสังคมสันติประชาธรรม กฎระเบียบของชุมชนจะต้องถูกกำหนดขึ้นตามความต้องการของประชาชนในชุมชน ไม่ขัดกับหลักกฎหมายบ้านเมืองและไม่ขัดกับศีลธรรมทางศาสนา โดยมีเจ้าหน้าที่รัฐและพระสงฆ์ที่มีความรู้

เป็นที่ปรึกษา และการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการสร้างสังคมสันติประชาธรรม คนในสังคมจะต้องมีส่วนร่วมในการกำหนด ระเบียบ ข้อบังคับและร่วมในการเขียนธรรมนูญหมู่บ้านที่เป็นรูปธรรมขึ้น

3) การศึกษาชุมชนต้นแบบของสังคมสันติประชาธรรมในจังหวัดชัยภูมิ พบว่ารูปแบบชุมชนวิถีพุทธ เป็นรูปแบบของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข มีธรรมะคอยประคับประคองให้ประชาชนดำเนินชีวิตอย่างถูกต้องตามธรรมนอกรองธรรม การรักษาศีล 5 อย่างจริงจัง รูปแบบชุมชนอหิงสา เป็นรูปแบบของการอยู่ร่วมกันโดยไม่เบียดเบียนไม่ทำร้ายผู้อื่น ไม่ปฏิบัติผิดต่อผู้อื่น ไม่ว่าจะด้วยกาย วาจา หรือใจและไม่ใช้ความรุนแรง และรูปแบบชุมชนประชาธิปไตย เป็นรูปแบบของการอยู่ร่วมกันโดยมีสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาค มีหน้าที่ป้องกันมิให้เกิดความเสียหายแก่ตนเองและผู้อื่น ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่าควรนำเอาชุมชนวิถีพุทธมาเป็นชุมชนต้นแบบของสังคมสันติประชาธรรม โดยไม่ต้องนำรูปแบบชุมชนอื่นมาบูรณาการ

4.5 พัฒนาหลักสูตรพัฒนาจริยธรรมผู้นำท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ในจังหวัดชัยภูมิ

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบหลักสูตรผู้นำ ผู้บริหารต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีความสามารถ ความรอบรู้ในการทำงาน ควรศึกษาเพิ่มเติมให้ทันยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป มนุษย์สัมพันธ์ที่ดี มีทักษะในการสื่อสารการพัฒนาภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ มีความยุติธรรม คุณธรรมและจริยธรรม มีเมตตากรุณาสูง ซื่อสัตย์ จริงใจ เน้นทำงานเป็นทีม ผู้นำแบบมีส่วนร่วม นอกจากนี้ต้องมีทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ที่ดี สามารถประสานงานดี มีจิตใจกว้างขวาง รักเพื่อนร่วมงาน และทุกวันพระทุกคนเข้าวัดปฏิบัติธรรม รักษาศีล เจริญภาวนา เพราะผู้นำต้องเป็นตัวอย่างที่ดี

สำหรับการดำเนินกิจกรรมหลักสูตรการเรียนรู้ผ่านกิจกรรม รูปแบบการเรียนรู้สามารถพัฒนาศักยภาพของผู้นำได้ ซึ่งผู้นำการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมที่เราๆ มองเห็นกันอยู่เป็นส่วนใหญ่มองเห็นเป็นค่ายกิจกรรมที่จัดขึ้น ก่อนการเรียนรู้ ไม่ว่าจะป็นกิจกรรมเรื่องสัตว์ ๔ ทิศ ที่เป็นการแสดงให้เห็นถึงความเป็นตัวตนของตนเองได้อย่างชัดเจน ทิศ ๖ สังคหะวัตถุ ๗ อปริหานิยธรรม ๗ มีสามัคคีธรรม เป็นคุณธรรมที่คอยเกื้อหนุนให้การปฏิบัติตามนั้นเกิดเป็นผลจริง เป็นการฝึกทักษะเรียนรู้ของผู้นำ ทำให้มีการผ่อนคลาย สนุกสนาน มีกำลังใจเพิ่มขึ้น

และผลการประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้นำท้องถิ่นที่พึงประสงค์จังหวัดชัยภูมิ ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของผู้เข้าอบรมเรื่องการพัฒนาหลักสูตรผู้นำท้องถิ่นที่พึง

ประสงค์ในจังหวัดชัยภูมิ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.16$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า มีผลอยู่ในระดับมากทุกด้าน คือ ด้านเจตคติต่อกิจกรรม ($\bar{X} = 4.17$) ด้านเนื้อหากิจกรรม ($\bar{X} = 4.13$) ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.19$) ด้านสื่อการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.12$) ด้านการประเมินผลกิจกรรม ($\bar{X} = 4.17$)

5. อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง หลักสูตรพัฒนาผู้นำท้องถิ่น : การสร้างองค์ความรู้สู่การพัฒนาท้องถิ่นของผู้นำในจังหวัดชัยภูมิ นี้ คณะผู้วิจัยมีประเด็นที่จะนำมาอภิปรายผล ดังต่อไปนี้

5.1 รูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองเพื่อพัฒนาพฤติกรรมของผู้นำท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัยพบว่า ผู้นำท้องถิ่นในจังหวัดชัยภูมิ มีรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมือง แบบมีส่วนร่วมและแบบผสมผสานกับแบบไพร่ฟ้า ที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่า 1. สภาพแวดล้อมทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป กล่าวคือ 1) ด้านการเมืองในยุคปัจจุบัน ที่ประชาชนเริ่มกลับมามีสิทธิมีเสียงและมีเสรีภาพทางการเมืองเพิ่มมากขึ้น โดยในระยะแรกประชาชนยังหวาดกลัวต่ออำนาจของผู้นำรัฐประหาร จึงยอมสยบต่อผู้มีอำนาจและยอมรับอำนาจของผู้นำที่เหนือกว่าตน ต่อมาเมื่อมีการปล่อยให้ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพมากขึ้น ประชาชนจึงเรียกร้องและแสดงความต้องการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในทางการเมืองมากขึ้นเพื่อแสดงสิทธิเสรีภาพอันชอบธรรมของตนต่อสาธารณะ 2) ด้านเศรษฐกิจ ในยุคปัจจุบันเป็นยุคที่เศรษฐกิจมีความเหลื่อมล้ำสูง ประชาชนจึงเรียกร้องให้มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองตลอดเวลา และ 3) ด้านสังคม ในปัจจุบันการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของประชาชนในพื้นที่ต่างๆ ทำให้ประชาชนรู้เท่าทันข่าวสารบ้านเมืองและเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์ได้ตลอดเวลา และนักการเมืองท้องถิ่นเองก็มีการปรับตัวให้สอดคล้องกับสภาพสังคมดังกล่าว ซึ่งในระยะเวลาต่อไป ผู้นำท้องถิ่นจะมีความเป็นผู้แทนของประชาชนเพิ่มมากขึ้น และจะมีแบบวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมเพิ่มมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Almond & Verba (1965, pp.13-26) ที่กล่าวว่า วัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคล/กลุ่มบุคคลมิได้เกิดขึ้นเอง แต่เป็นผลมาจากการกล่อมเกลาทางการเมือง โดยตัวแทนต่างๆ และปฏิบัติการที่บุคคล/กลุ่มบุคคลมีต่อวัตถุการเมือง (political objects) และปรากฏการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นในแต่ละขณะ ทั้งนี้ ปัจเจกบุคคล/กลุ่มบุคคลจะมีลักษณะของวัฒนธรรมทางการเมืองในลักษณะใด หรือประเภทใด เป็นผลมาจากปัจจัยทางจิตวิทยา

ของบุคคล/กลุ่มบุคคลที่มีต่อวัตถุประสงค์การเมืองและปรากฏการณ์ทางการเมือง อันได้แก่ 1. การรับรู้ (Perception) 2.. ทศนคติ (Attitude) 3. ค่านิยม (Raluues) 4) ความเชื่อ (Beliefs) 5. การเรียนรู้ (learning) 6.การจูงใจ (Motivation) 7. ความต้องการ (Wants) และ 8. บุคลิกภาพ (Personality) ซึ่งส่งผลให้การแสดงออกซึ่งพฤติกรรมทางการเมือง ของบุคคลแตกต่างกันออกไป

5.2.2 แนวคิดใหม่ทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น ในจังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัยพบว่า แนวคิดใหม่ทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ โดยมุ่งในการส่งเสริมการปกครองตนเองตามวิถีประชาธิปไตยท้องถิ่น ใน 3 มิติ คือ 1) ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น 2) ด้านภาวะผู้นำท้องถิ่น และ 3) ด้านการส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่มและสร้างเครือข่ายชุมชน ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นเป็นจุดเริ่มต้นของการส่งเสริมประชาธิปไตยให้ก้าวหน้ามั่นคง เนื่องจากกิจกรรมในท้องถิ่นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนจึงจะทำให้การดำเนินงานเกิดผลสำเร็จ ในส่วนของภาวะผู้นำนั้นเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในฐานะเป็นผู้ชี้แนะช่องทางในการพัฒนาให้กับชุมชนหรือสังคมนั้นๆ ผู้นำท้องถิ่นต้องมีความรู้ความเข้าใจในสิทธิและหน้าที่ของตน มีคุณธรรม จริยธรรม และพฤติกรรมเป็นที่ยอมรับจากคนทั่วไป สามารถแสดงบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่นเพื่อให้เกิดแนวคิดในการพัฒนาได้อย่างหลากหลาย เข้าใจบริบทพื้นที่ วัฒนธรรมประเพณี และสังคมรอบด้าน เพื่อสามารถรับทราบปัญหาและความต้องการในชุมชน และยังส่งผลให้เกิดการส่งเสริมก่อให้เกิดการรวมกลุ่มและการสร้างเครือข่ายชุมชน เมื่อผู้นำท้องถิ่นเป็นผู้ที่มีความเข้าใจและเข้าถึงแต่ละองค์กร ทั้งท้องถิ่น ท้องที่ ภาคราชการ ภาคเอกชน หน่วยงานต่าง ๆ เป็นผู้ประสานความร่วมมือระหว่างกลุ่ม องค์กรต่าง ๆ มีการส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่มเพื่อที่สามารถกำหนดเป้าหมายการพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างชัดเจน จึงทำให้เกิดการสร้างเครือข่ายในชุมชนร่วมกันพัฒนาให้แข็งแกร่งยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **คิต วรณดี (2559)** ที่ได้วิจัย เรื่อง ความมั่นคงด้านประชาธิปไตยของชุมชนริมฝั่งแม่น้ำโขง กรณีศึกษาการปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย ผลการวิจัยพบว่า การปกครองส่วนท้องถิ่น มีการรณรงค์ในการเลือกตั้งแบบประชาธิปไตย และได้พบว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำชุมชนและประชาชนได้แสดงออกถึงการมีส่วนร่วมในลักษณะการไปเลือกตั้ง และหน่วยงานภาครัฐให้การสนับสนุนการมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับมาก โดยมีการประชาสัมพันธ์เพื่อการรณรงค์การเลือกตั้งและหาเสียงและปัจจัยที่ส่งผลต่อการมี

ส่วนร่วมทางการเมืองของชุมชนคือการรับฟังจากสื่อต่างๆ เกี่ยวกับสถานการณ์ของบ้านเมืองที่ทำให้ประชาชนได้รับรู้ถึงความไม่เป็นธรรมและปัญหาอุปสรรค

5.2.3 การพัฒนาจริยธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้นำท้องถิ่น ในจังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัยพบว่า หลักจริยธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้นำท้องถิ่นเป็นหลักที่สำคัญสำหรับผู้นำท้องถิ่น ซึ่งพบว่าผู้นำท้องถิ่นต่างมีความต้องการแสวงหาเครื่องมือเพื่อนำมาช่วยส่งเสริมให้เกิดความเป็นชอบธรรมและความเป็นธรรมให้กับผู้นำและสังคมโดยภาพรวม และการจัดกิจกรรมการอบรมการพัฒนาจริยธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้นำท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อให้ผู้นำท้องถิ่นได้ตระหนักรู้ในความรับผิดชอบต่อผู้นำที่ต้องจัดการกับปัญหาและเหตุการณ์ต่างๆ อย่างมีเหตุมีผลและถูกต้อง ด้วยเหตุนี้ จึงเป็นกิจกรรมที่สร้างขึ้นเพื่อให้ผู้นำท้องถิ่นแต่ละท่านมีความตระหนักรู้ในการแก้ไขปัญหาชุมชนอย่างรอบคอบ เริ่มจากการแก้จากภายในและเข้าใจในสิ่งที่ชุมชนต้องการ ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ **อินธนนต์ เหล็กนวลชูลิน** (2560 :169-195) ที่ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนาผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาผู้นำเชิงจริยธรรมประกอบด้วย ๔ ตัวแบบ ได้แก่ ๑) ความซื่อสัตย์และการปฏิบัติราชการโปร่งใสภายใต้หลักจริยธรรม ๒) ความมีคุณธรรมในการบริหารองค์การโดยสุจริตและรับผิดชอบต่อสังคม ๓) ส่งเสริมและสร้างทีมงานเข้มแข็งโดยการมีส่วนร่วมภายในองค์การ และ ๔) ศักยภาพในมิติทางปัญญาและสังคมที่สอดคล้องกับการเรียนรู้สิ่งใหม่อย่างต่อเนื่อง

5.2.4 การพัฒนาสังคมสันติประชาธรรมของผู้นำท้องถิ่นในจังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัยพบว่า ผู้มีบทบาทความสำคัญต่อการพัฒนาสังคมสันติประชาธรรม คือ (๑) พระสงฆ์ (๒) ผู้นำ (๓) คณะกรรมการหมู่บ้าน โดยต้องให้ความสำคัญกับกฎ ระเบียบ ข้อบังคับของสังคมสันติประชาธรรมนั้น โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการสร้างสังคมสันติประชาธรรมให้เกิดขึ้น ซึ่งจะเห็นได้ว่า พระสงฆ์ (ตัวแทนของศาสนา) ผู้นำท้องถิ่น (ตัวแทนของประชาชน) และคณะกรรมการ (ตัวแทนของชุมชน) จะต้องร่วมมือกันบนพื้นฐานของกฎ ระเบียบเป็นแกนกลาง โดยร่วมมือกันทุกฝ่ายซึ่งจะขาดสิ่งใดสิ่งหนึ่งไปไม่ได้ ซึ่งผลงานวิจัยนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ **พิสมัย วงศ์จำปา** (2559) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง “พลวัตภาคประชาชนกับการเคลื่อนไหวทางการเมืองในจังหวัดพะเยา” ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มการเมืองในจังหวัดพะเยาประกอบด้วย กลุ่มการเมืองภาคประชาชน กลุ่มท้องถิ่น ท้องที่

และกลุ่มภาคประชาสังคม ลักษณะของกลุ่มเป็นการรวมตัวตั้งแต่สองคนขึ้นไป มีวัตถุประสงค์ในการดำเนินงาน มีกิจกรรมต่อเนื่อง มีผลประโยชน์ร่วมกัน แต่ละกลุ่มมีบทบาทเป็นตัวแทนของผลประโยชน์กลุ่มตนเอง มีบทบาทในการผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เป็นลักษณะของกลุ่มผลประโยชน์ที่มารวมตัวกันชั่วคราว เพื่อเรียกร้องในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เมื่อมีกิจกรรมร่วมกันบ่อยครั้ง ได้พัฒนามาสู่การรวมกลุ่มที่เป็นเชิงสถาบันมากขึ้น โดยมีโครงสร้าง กลไกและกิจกรรมในการดำเนินงานในเชิงของการเรียกร้องผลประโยชน์ต่อสังคม พะเยา และประเทศชาติ บทบาทการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มการเมือง ได้แก่ การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในสังคมประชาธิปไตย

5.2.5 การพัฒนาหลักสูตรพัฒนาจริยธรรมผู้นำท้องถิ่นที่พึงประสงค์ จังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัยพบว่า การจัดกิจกรรมหลักสูตรพัฒนาผู้นำท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ๔ หลักสูตร ๘ กิจกรรมการเรียนรู้ ในด้านการศึกษาหารูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองเพื่อการพัฒนาพฤติกรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น การสร้างแนวคิดใหม่ทางการเมืองเพื่อส่งเสริมการปกครองตนเองตามวิถีประชาธิปไตยท้องถิ่น การพัฒนาจริยธรรมนำชีวิตและความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้นำท้องถิ่น การศึกษาแนวคิดและวิถีชีวิตของการอยู่ร่วมกัน สู่การพัฒนารูปแบบสังคมสันติประชาธรรม และสร้างเป็นชุมชนต้นแบบของสังคมสันติประชาธรรม ทำให้ผู้นำท้องถิ่นได้รับการปลูกฝังแนวคิดในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเองเพิ่มเติมขึ้น และจะมีการสร้างเครือข่ายการพัฒนาท้องถิ่นให้ก้าวหน้าขึ้น ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ **ขันทอง วัฒนะประดิษฐ์ และคณะ (2564 : 895-907)** ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาสมรรถนะผู้นำด้วยรูปแบบนวัตกรรม การสร้างวิศวกรสันติภาพท้องถิ่นที่ส่งผลต่อการสร้างสรรค์ชุมชนให้เกิดสันติสุข ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะวิศวกรสันติภาพท้องถิ่น ได้แก่ 1) การสร้างการมีส่วนร่วมให้ชุมชนได้เรียนรู้พัฒนาบนวิถีสันติวัฒนธรรม 2) การสื่อสารสร้างสันติและจัดการความขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์ 3) การปฏิบัติตนเป็นต้นแบบมุ่งสู่วิถีแห่งสันติ 4) จิตตระหนักรู้วิถีสันติภายในตน 5) มีอุดมการณ์การเป็นผู้มีความเป็นธรรมรูปแบบที่นำมาใช้พัฒนาหลักสูตร คือ หลักไตรสิกขาเป็นฐานการเรียนรู้ การเรียนรู้เชิงรุก การมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ผ่านการลงมือทำ การสอนงานแบบพี่เลี้ยง

6. ข้อเสนอแนะ

คณะผู้วิจัยได้พบประเด็นที่ควรเสนอแนะ ดังนี้

6.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรกำหนดนโยบายการพัฒนาศักยภาพให้กับนักการเมืองท้องถิ่นและประชาชนอย่างต่อเนื่องโดยมีแนวปฏิบัติที่ชัดเจน

2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อสร้างกระบวนการกระจายอำนาจอย่างทั่วถึงและให้สิทธิแก่ประชาชน

3) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือ และการสนับสนุนการกระจายอำนาจเพื่อการกระจายการพัฒนาสู่ท้องถิ่น

6.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

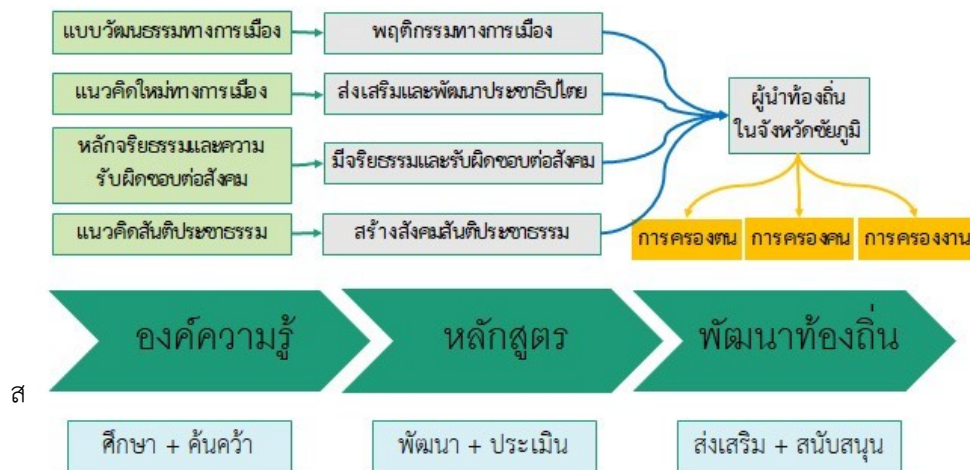
1) ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่พึงประสงค์ในสังคมไทย

2) ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบกระบวนการพัฒนาศักยภาพนักการเมืองท้องถิ่นเชิงสร้างสรรค์ในสังคมไทย

3) ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ในสังคมไทย

7. องค์ความรู้จากการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “หลักสูตรพัฒนาผู้นำท้องถิ่น : การสร้างองค์ความรู้สู่การพัฒนาท้องถิ่นของผู้นำในจังหวัดชัยภูมิ” นี้ มีองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย ดังแผนภาพดังต่อไปนี้

1) องค์ความรู้อันเกิดจากศึกษาและค้นคว้าในแนวคิดที่สอดคล้องและเหมาะสมในการพัฒนาผู้นำท้องถิ่น 4 แนวคิด คือ แนวคิดเกี่ยวกับแบบวัฒนธรรมทางการเมือง, แนวคิดใหม่ทางการเมือง, หลักจริยธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม และแนวคิดสันติประชาธรรม อันนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรและการประเมินหลักสูตรที่มีความเหมาะสมในการพัฒนาผู้นำท้องถิ่น

2) หลักสูตรที่ได้รับการพัฒนาขึ้น มี 4 หลักสูตร คือ 1) หลักสูตรสำหรับพัฒนาพฤติกรรมทางการเมือง 2) หลักสูตรเพื่อการส่งเสริมพัฒนาให้เกิดประชาธิปไตย 3) หลักสูตรพัฒนาจริยธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม และ 4) หลักสูตรการพัฒนาสังคมสันติประชาธรรม

3) หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นได้รับการส่งเสริมสนับสนุนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาท้องถิ่น โดยมุ่งไปที่การพัฒนาผู้นำท้องถิ่นในจังหวัดชัยภูมิอย่างยั่งยืนด้วยหลักการครองตน ครองคน และครองงานครองงาน

เอกสารอ้างอิง

- ชั้นทอง วัฒนะประดิษฐ์ และคณะ, (2564). การพัฒนาสมรรถนะผู้นำด้วยรูปแบบนวัตกรรม การสร้างวิศวกรสันติภาพท้องถิ่นที่ส่งผลต่อการสร้างสรรค์ชุมชนให้เกิดขึ้นความสุข, วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร. ปีที่ 9 ฉบับที่ 3 (2021): พฤษภาคม 2564.
- คิด วรณดี (2559) “ความมั่นคงด้านประชาธิปไตยของชุมชนริมฝั่งแม่น้ำโขง กรณีศึกษาการปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย”, รายงานการวิจัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรราชวิทยาลัย ส่วนหอสมุดกลาง,ได้รับอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรราชวิทยาลัย.
- ปัญญา คล้ายเดช, (2560) ระเบียบวิธีวิจัยทางรัฐศาสตร์, ขอนแก่น : ขอนแก่นการพิมพ์, พิมพ์ครั้งที่ 2.
- พิสมัย วงศ์จำปา, (2559) “พลวัตภาคประชาชนกับการเคลื่อนไหวทางการเมืองในจังหวัดพะเยา,รายงานการวิจัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรราชวิทยาลัย ส่วนหอสมุดกลาง,ได้รับอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539) . **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**.กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานกลางทะเบียนราษฎร์ กระทรวงมหาดไทย ณ วันที่ 31 กันยายน 2565 ที่มา http://www.chaiyaphum.go.th/page_about/about2.1.php
- อินธนนต์ เหล็กนวลชูสิน, (2560) “การพัฒนาผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” วารสารสังคมศาสตร์บูรณาการ มหาวิทยาลัยมหิดล ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 (2017): มกราคม - มิถุนายน 2560.
- Gabriel Almond and Sydney Verba. (1965) The Civic Culture : Political Attitudes and Democracy in Five Nation, Boston: Little, Brown and Co.,
- Taro Yamane, (1967) Elementary sampling theory. New Jersey : Prentice-Hall.Inc.